

AUDITS, NODOKĻI UN GRĀMATVEDĪBA 2004

SATURS

INFORMĀCIJAS APKOPOŠANA	2
VISPĀRĪGS AUDITA TIRGUS RAKSTUROJUMS	3
AUDITORKOMPĀNIJU TIRGUS DAĻAS (APGROZĪJUMS VIRS 250 000 LVL)	6
EFEKTĪVĀKĀS AUDITORKOMPĀNIJAS	6
AUDITORKOMPĀNIJAS AR LIELĀKO PEĻŅU	7
STRAUJI AUGOŠĀS AUDITORKOMPĀNIJAS	7
AUDITS BANKU SFĒRĀ	8
AUDITS APDROŠINĀŠANAS SFĒRĀ	9
JAUNĀKĀS TENDENCES – APTAUJAS REZULTĀTI.....	10
<i>KLIENTI</i>	10
<i>PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI</i>	11
<i>SADARBĪBA</i>	11

TABLE OF CONTENTS

METHODOLOGY	12
MARKET OVERVIEW	13
MARKET SHARES OF THE AUDIT FIRMS WITH TURNOVER MORE THAN 250 000 LVL.....	16
THE MOST EFFECTIVE AUDIT COMPANIES	16
THE MOST PROFITABLE AUDIT COMPANIES.....	17
THE FASTEST GROWING AUDIT COMPANIES	17
AUDIT IN THE BANKING SPHERE	18
AUDIT IN THE INSURANCE SPHERE.....	19
LATEST TRENDS – SURVEY RESULTS.....	20
<i>CLIENTS</i>	20
<i>OFFERED SERVICES</i>	21
<i>CO-OPERATION</i>	21

INFORMĀCIJAS APKOPOŠANA

Rīgas Menedžeru Skolas (RMS Forum) organizētā konference “Audits, nodokļi un grāmatvedība” notiek jau septīto gadu. Katru gadu gatavojot konferenci RMS Forum veido Latvijas auditorkompāniju reitingu un pārskatu par audita un biznesa konsultāciju tirgu.

Arī šogad, tāpat kā pagājušajā gadā, informācija pārskata veidošanai tika iegūta no pirmavotiem (t.i., no pašiem revidentiem) vai Lursoft datu bāzes. Šajā nolūkā tika izsūtītas aptuveni 100 vēstules ar lūgumu aizpildīt divas pievienotās anketas (vienu - par finanšu rādītājiem, otro – par kompānijas darbību). Jāatzīmē, ka pēdējos gados auditorfirmas kļūst atsaucīgākas un atvērtākas sadarbības piedāvājumiem- ar katru gadu saņemam arvien vairāk aizpildītu anketu. Tas liecina par patīkamu tendenci - auditorfirmas apzinās, ka, prasot atklātību no klientiem, arī pašiem jābūt atklātākiem.

Aizpildītas anketas tika saņemtas no 28 kompānijas. Dati par 38 kompānijām tika ņemti no Lursoft datu bāzes. Pārskats tika veidots, balstoties uz datiem par 55 kompānijām, kuru gada apgrozījums pārsniedz 10 000 Ls.

Visa informācija, kura ir saņemta tieši no auditorkompānijām, ir apstiprināta ar atbildīgās personas parakstu un firmas zīmogu. Attiecībā uz Lursoft datu bāzē iegūto informāciju mēs nevaram būt pilnīgi pārliecināti par tās pareizību, ņemot vērā kļūdu precedentu pagātnē.

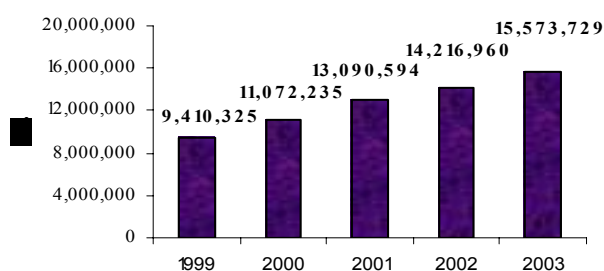
Lai izvairītos no pārpratumiem, precizējam, ka 2002. gada kompāniju izvietojums ir aprēķināts no jauna, pamatojoties uz auditorkompāniju šogad sniegtajiem datiem.

Mēs ceram, ka pārskats ir laba iespēja klientiem un partneriem iepazīties ar Jūsu sasniegumiem, un Jums pašiem – ieraudzīt savu vietu starp pārējiem audita pakalpojumu sniedzējiem.

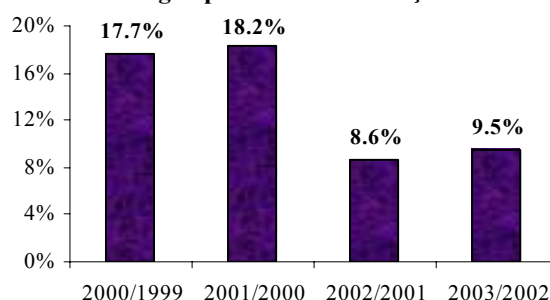
VISPĀRĪGS TIRGUS RAKSTUROJUMS

Audita un biznesa konsultāciju tirgus apgrozījuma dinamikā ir skaidri vērojams pieaugums. 2003. gadā mūsu pārskatā iekļautā kopējā audita un biznesa konsultāciju tirgus apgrozījums sasniedza 15.6 milj. latu, kas pēc mūsu pieņēmumiem veido ap 90-95% no reālā kopējā audita un biznesa konsultāciju pakalpojumu tirgus. Salīdzinājumā ar 2002. gadu tirgus apgrozījums 2003. gadā ir pieaudzis par 9,5 %.

Audita un biznesa konsultāciju kopējā tirgus apgrozījuma dinamika

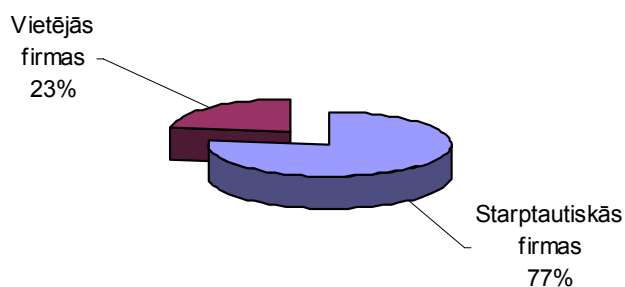

Audita un biznesa konsultāciju kopēja tirgus procentuālās izmaiņas

Skatoties no absolūto tirgus daļu perspektīvas, jāsaprot, ka joprojām lielākais īpatsvars tirgū ir ārvalstu auditorkompānijām. 2001./2002. gados starptautiskās kompānijas kontrolē 78% tirgus, bet vietējas kompānijas 22% tirgus, šogad vietējo kompāniju īpatsvars palielinājās par 1% un veido 23%.

Tirgus sadalījums starp starptautiskām un vietējām auditorfirmām 2003. gadā

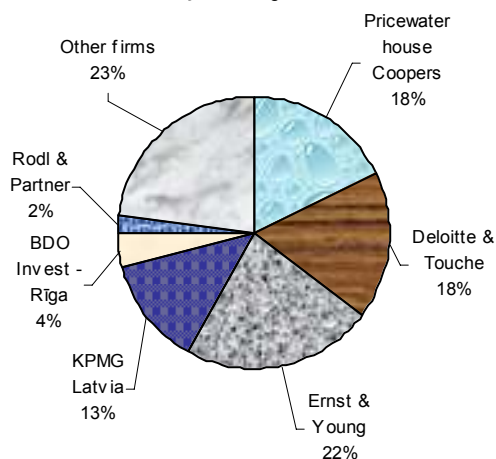

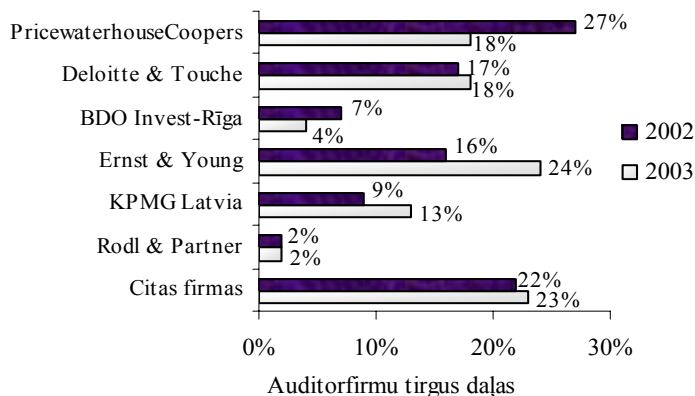
AUDITS, NODOKĻI UN GRĀMATVEDĪBA 2004

AUDITORKOMPĀNIJU TIRGUS DAĻAS (APGROZĪJUMS VIRS 250 000 LVL)

Auditorfirmu (apgrozījums virs 250000 LVL) tirgus daļas 2003. gadā

Auditorfirmu (apgrozījums virs 250000 LVL) tirgus daļas 2003. g. un 2002. g.

2003. gadā notika būtiskas izmaiņas ar divām auditorkompānijām. PricewaterhouseCoopers tirgus daļa saruka par 9%, bet Ernst & Young tirgus daļa pieauga par 8%. Visu pārējo auditorkompāniju rādītāji aug kopā ar tirgus attīstības tempiem, un to tirgus daļas palielinājās par dažiem procentiem vai palikušas salīdzinoši nemainīgas.

EFEKTĪVĀKĀS AUDITORKOMPĀNIJAS

Desmit efektīvākās auditorfirmas 2003. gadā

Vieta 2003. gadā	Vieta 2002. gadā	Vieta kopējā tabulā	Auditorfirmas nosaukums	Apgrozījums uz vienu speciālistu (LVL)
1	8	1	Ernst & Young SIA	46,348.2
2	1	2	Deloitte & Touche, SIA	43,701.8
3	3	9	SIA "Kodoliņš, Ostaškovs un Partneri	42,948.0
4	6	4	KPMG Latvia SIA	36,000.0
5	-	45	OIR Birojs SIA	30,252.0
6	10	14	SIA "Doma Audits"	24,265.0
7	-	7	MRI Revision A/S	24,000.0
8	9	30	SIA "Aktīvs M Audits"	22,048.7
9	-	18	Merhels Revidenti Konsultanti SIA	21,400.0
10	-	12	Briede, Vīdzedze un Meijubers, SIA	19,171.7

Vērtējot pēc apgrozījuma uz vienu speciālistu, joprojām līderpozīcijas saglabā lielās auditorkompānijas Ernst & Young un Deloitte&Touch un KPMG. Desmitniekā parādās četras jaunas firmas. Jāatzīmē, ka tabulā nav iekļauts 12 no aptaujātām kompānijām, jo tās nav norādījušas strādājošo speciālistu skaitu, līdz ar to tām nav iespējams noteikt apgrozījumu uz vienu speciālistu.

AUDITS, NODOKĻI UN GRĀMATVEDĪBA 2004

AUDITORKOMPĀNIJAS AR LIELĀKO PEĻŅU

Desmit lielākās peļņu nesošās auditorfirmas 2003. gadā

Vieta 2003. gadā	Vieta 2002. gadā	Vieta kopējā tabulā	Auditorfirmas nosaukums	Peļņa
1	-	1	<i>Ernst & Young SIA</i>	451,162
2	1	7	MRI Revision A/S	96,000
3	3	12	<i>Briede, Vīdzedze un Meijubers, SIA</i>	65,444
4	-	2	Deloitte & Touche, SIA	65,142
5	4	5	<i>BDO Invest - Rīga, SIA</i>	60,407
6	-	11	Revidents un grāmatvedis SIA	48,725
7	-	9	<i>SIA "Kodoliņš, Ostaškova un Partneri"</i>	44,877
8	2	30	SIA "Aktīvs M Audits"	41,220
9	5	8	<i>SIA "Revidentu Firma NM"</i>	38,097
10	-	36	Zvēr. rev. S. Koļesņikovas birojs	31,256

Vērtējot firmas pēc peļņas radītāja, 2003.gada absolūtais līderis ir auditorkompānija Ernst&Young, kuras peļņas rādītāji 4,6 reizes pārsniedz otrās vietas ieguvēju. Jāatzīmē, ka kompānija MRI Revision - 2002. gada līdere pēc peļņas rādītājiem (43 554LVL)-2003.gadā dubultojuši savus rādītājus (96 000LVL), bet tas ļauj kompānijai ieņemt tikai otro vietu reitingu tabulā. Šīs tabulas kvalitatīvais sastāvs arī ir būtiski mainījies kopš iepriekšējā gada – desmitniekā parādās piecas jaunas firmas. Būtiski ir tas, ka desmit lielāko peļņu nesošo kompāniju kopējie peļņas rādītāji 2003. gadā ir auguši par 63%. Salīdzināšanai: kopējā peļņa 2003. gadā bija 942 330LVL, bet 2002. gadā - 345 460LVL.

STRAUJI AUGOŠĀS AUDITORKOMPĀNIJAS

Desmit straujāk augošās auditorfirmas 2003. gadā

Vieta 2003. gadā	Vieta 2002. gadā	Vieta kopējā tabulā	Auditorfirmas nosaukums	Apgrozījuma pieaugums
1	3	7	<i>MRI Revision A/S</i>	49.00%
2	-	32	SIA "Algora"	48.00%
3	-	23	Rīgas Revidentu Birojs, SIA	37.90%
4	-	1	<i>Ernst & Young SIA</i>	35.90%
5	-	4	KPMG Latvia SIA	33.40%
6	9	45	<i>OIR Birojs SIA</i>	30.00%
7	-	50	Pokora, SIA	27.50%
8	7	13	<i>Auditorsabiedrība "Visa Vērtē"</i>	26.50%
9	-	10	Auditoru firma "Finansists"	25.30%
10	10	12	<i>Briede, Vīdzedze un Meijubers, SIA</i>	25.10%

MRI Revision jau otro gadu pēc kārtas ir strauji augošo auditorkompāniju desmitnieka līdere (49,00%).

2003. gadā ir daudz (6) jaunu kompāniju strauji augošo auditorfirmu vidū. Jāsaka, ka pēc gada pārtraukuma desmitniekā ir atgriezušās starptautiskās auditorkompānijas Ernst&Young un KPMG. Vispārīgā tendence norāda uz to, ka kompānijas, kas atrodas kopējās tabulas vidū/beigās, izrādās dinamiskākās. Iemesls – iesācējiem un nelielām kompānijām, salīdzinot ar lielām kompānijām ir lielāks relatīvās izaugsmes potenciāls.

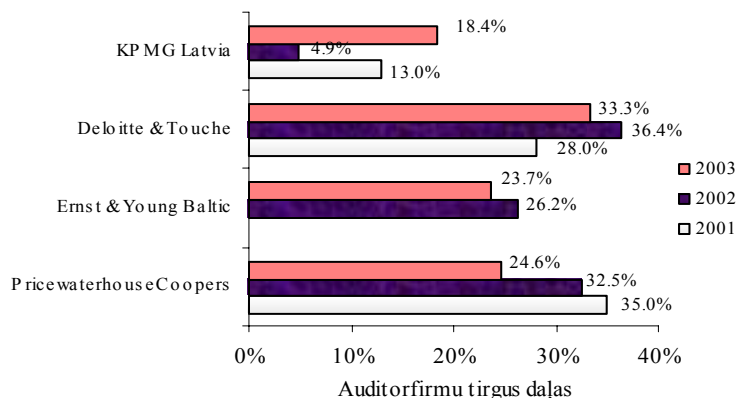
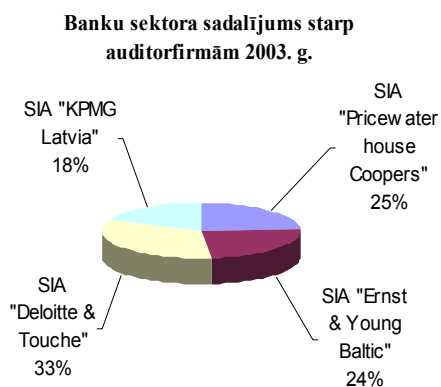
AUDITS BANKU SFĒRĀ

Nr.	Komercbanka	Aktīvi 2003. g. (tūkst. Ls)	Auditorfirma	
			2003. g.	2002. g.
1	Parekss banka	1 023 415	SIA "Ernst & Young Baltic"	SIA "Ernst & Young Baltic"
2	Latvijas Unibanka	868 475	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
3	Hansabanka	941 851	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
4	Rietumu banka	455 183	SIA "KPMG Latvia"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
5	LATEKO banka	267 461	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
6	Aizkraukles banka	252 337	SIA "Ernst & Young Baltic"	SIA "Ernst & Young Baltic"
7	Latvijas Hipotēku un zemes banka	232 182	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "KPMG Latvia"
8	Latvijas Krājbanka	187 742	SIA "KPMG Latvia"	SIA "Deloitte & Touche"
9	Baltijas Tranzītu banka	160 785	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
10	NORD/LB Latvija	217 514	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
11	Ogres komercbanka	139 140	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
12	Vereinsbank Rīga	147 950	SIA "KPMG Latvia"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
13	Multibanka	119 196	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
14	Latvijas Tirdzniecības banka	134 360	SIA "KPMG Latvia"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
15	Baltijas Starptautiskā banka	35 080	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
16	VEF banka	33 782	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
17	Trasta komercbanka	53 334	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
18	Māras banka	24 725	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
19	Latvijas Biznesa banka	21 071	SIA "Deloitte & Touche"	SIA "Deloitte & Touche"
20	Komercbanka Baltikums	30 576	SIA "KPMG Latvia"	SIA "KPMG Latvia"
21	Banka Paritāte	33 710	SIA "KPMG Latvia"	SIA "KPMG Latvia"
22	Reģionālā Investīciju banka	9 720	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"

Avots: Latvijas Komercbanku asociācijas sniegtā informācija

Katras auditorfirmas nominālais klientu skaits sniedz maz informācijas. Lai noteiktu auditorfirmas vietu tabulā, mēs pamatojamies uz banku, kuru apkalpo katra atsevišķa firma, aktīviem: *lielāks aktīvu skaits nodrošina lielāku īpatsvaru firmai, kas auditē attiecīgo banku.*

**Auditorfirmu tirgus daļas banku sektorā 2003.,
2002. g. un 2001. g.**

AUDITS, NODOKĻI UN GRĀMATVEDĪBA 2004

Banku sektora sadalījums starp auditorkompānijām ir svārstīgs, jo likums prasa, lai bankas mainītu revidentus ik pēc diviem gadiem. Tomēr skatoties garākā laika periodā, bankas tiecas nodibināt attiecības ar divām auditorfirmām un mainīt tās atbilstoši likumdošanai. Arī 2003. gadā līdera pozīcijas saglabāja Deloitte& Touche, samazinot savu klientu skaitu par 1 banku, līdz ar to kompānijas Deloitte&Touche īpatsvars ir samazinājies par 3 %. Kompānija KPMG palielinājusi savu klientu skaitu par 3 bankām, un, tā kā šīs bankas aizņem ievērojamu banku tirgus daļu, KPMG īpatsvars ir palielinājies par 13%.

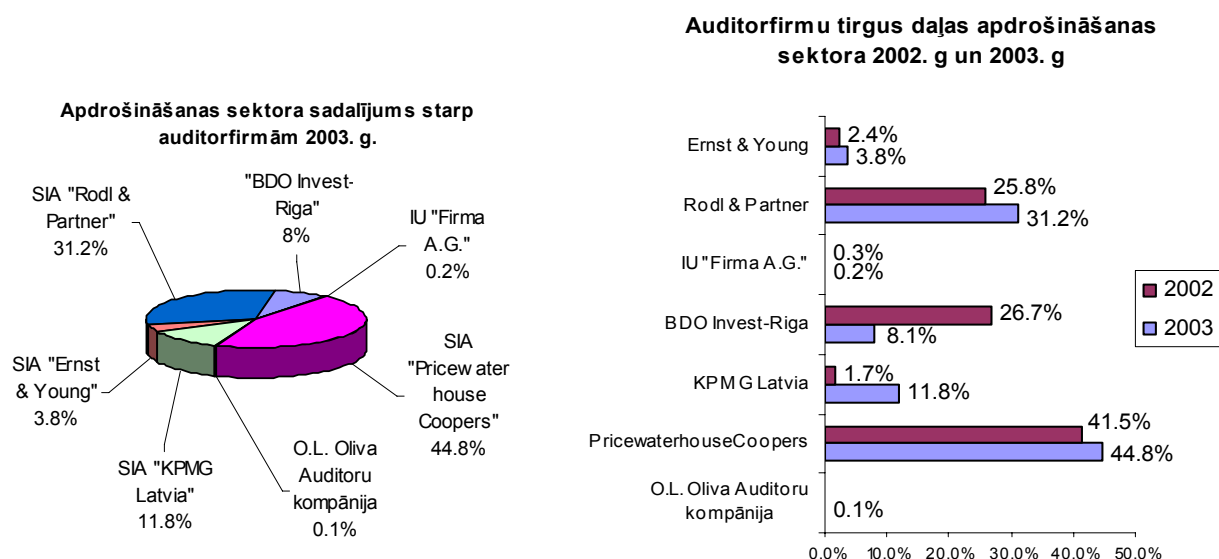
AUDITS APDROŠINĀŠANAS SFĒRĀ

Nr	Apdrošināšanas sabiedrība	Bruto prēmijas 2003. g.	Auditorfirma	
			2003. g.	2002. g.
1	AAS "Balta"	26 152 199	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
2	AAS "Ergo"	12 477 946	SIA "KPMG Latvia"	SIA "BDO Invest-Riga"
3	AAS "BTA"	18 382 421	SIA "Rodl & Partner"	SIA "Rodl & Partner"
4	AAS "Parekss Apdrošināšanas kompānija"	11 526 511	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
5	AAS "Balva"	14 641 894	SIA "Rodl & Partner"	SIA "Rodl & Partner"
6	AAS "Rīgas Slimokase"	6 705 222	SIA "BDO Invest-Riga"	SIA "BDO Invest-Riga"
7	AAS "Seesam Latvia"	2 869 779	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "PricewaterhouseCoopers"
8	AAS "Sampo Latvija Dzīvība"	773 214	SIA "Ernst & Young"	SIA "KPMG Latvia"
9	AAS "Baltijas Apdrošināšanas nams"	3 298 336	SIA "Ernst & Young"	SIA "Ernst & Young"
10	Salamandra Baltic	88 651	O.L. Oliva Auditoru kompānija	O.L. Oliva Auditoru kompānija
11	AAS "Baltikums Dzīvība"	1887 655	"BDO Invest-Riga"	"BDO Invest-Riga"
12	AAS If Latvia	6 910 808	SIA "PricewaterhouseCoopers"	SIA "KPMG Latvia"
13	AAS "Lauto klubs"	206 959	IU "Firma A.G."	IU "Firma A.G."

Audits apdrošināšanas sektorā ir vairāk diferencēts, salīdzinājumā ar banku sfēru. Visas lielākās ārzemju kompānijas, izņemot kompāniju Deloitte&Touche, darbojas apdrošināšanas sektorā. Pārējo tirgu apkalpo pārejās starptautiskās kompānijas, kā arī vietējie auditori.

Tirgus daļu sadalījuma aprēķins šajā sektorā ir balstīts uz principa: *jo vairāk bruto prēmiju saņēma apdrošināšanas sabiedrība atskaites periodā, jo lielāku svaru saņem auditorfirma, kas veic revīziju šajā sabiedrībā.*

Ir jāatzīmē, ka sakarā ar to, ka likumdošana neregulē apdrošināšanas sabiedrību revidenta izvēli, šā tirgus sadalījums ir stabilāks un lielas tirgus daļu izmaiņas (kā tas notiek ar auditu banku sektorā) nav vērojamas. Tirgus daļu izmaiņas ir attiecināmas uz izmaiņām apdrošināšanas sabiedrību bruto prēmijās, nevis uz klientu maiņu.

JAUNĀKĀS TENDENCES – APTAUJAS REZULTĀTI

Šīs sadaļas izveidošanai izmantoti dati, ko mums sniedza auditorfirmas, atbildot uz otru no mūsu nosūtītām anketām. Anketā tika pieprasīta informācija par firmu klientiem, piedāvātiem pakalpojumiem, kā arī kompāniju apsvērumi par iespējamo sadarbību (vai apvienošanos) ar citām auditorfirmām.

KLIENTI

Jau vairāk kā desmit gadus Latvijā attīstās revīzijas tirgus. Šie gadi ir nesuši gan iespējas, gan problēmas. Pēdējā laikā daudzi revidenti ir atzīmējuši, ka netiek ievērots likums par obligātu revīziju veikšanu uzņēmumos. Revidenti atzīst, ka neviens nekontrolē šā likuma izpildīšanu, un tā rezultātā vairākas kompānijas izvairās no saviem pienākumiem veikt obligātu finanšu pārskata pārbaudi. Tomēr gandrīz visas auditorkompānijas ir atzīmējušas, ka 2003. gadā to klientu skaits ir pieaudzis.

Pēdējā laikā ilglaicīgas attiecības ir kļuvušas par revidentu un klientu savstarpējo attiecību raksturīgu pazīmi. 75% no visiem respondentiem ir atzīmējuši, ka vairāk nekā ar 50% klientu sadarbība pastāv vairāk kā trīs gadus. 20% respondentu atbildēja, ka vairāk nekā trīs gadus viņi sadarbojas ar 30-50% no saviem klientiem.

2003. gadā mūsu respondenti ir atzīmējuši kopējo klientu pieaugumu. 60% respondentu atbildēja, ka klientu skaits ir palielinājies, 25% - klientu skaits nav mainījies, 15% - klientu skaits samazinājies.

PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI

Šogad 25% no aptaujām auditorfirmām piedāvā saviem klientiem daudz plašāku konsultāciju pakalpojumu izvēli. Revidenti piedāvā atšķirīgus pakalpojumus, piemēram:

- MindLink – specializēts Latvijas un ES nodokļu jautājumiem veltīts Interneta resurss;
- PVN aģentu pakalpojumi nerezidentiem;
- Stratēģijas ieviešana ar „Balaced Scorecard” modeli;
- IRM (informācijas riska vadība);
- Izmeklēšanas pakalpojumi, ieskaitot naudas atmazgāšanas izpēti;
- Palīdzība SOX (Sabanex Oxley Act) atbilstībā;
- Nodokļu audits – nodokļu risku izvērtēšana;
- Konsultatīvie pakalpojumi saistībā ar ES projektiem, dažāda veida īpašās izpētes un specifisku konsultāciju projekti;
- Uzņēmējdarbības biznesa vērtēšana;
- un citi.

SADARBĪBA

Šī gada aptauja ir parādījusi, ka tikai 25% no kompānijām ir pozitīva attieksme pret iespēju sadarboties ar citām auditorkompānijām, pārējām 75% kompānijām ir negatīva attieksme pret sadarbošanos, un it īpaši pret apvienošanos.

Salīdzināšanai piedāvājam datus par iepriekšējiem gadiem:

2001. gadā uz sadarbību tiecās 23% aptaujāto kompāniju un 77% bija pret apvienošanos un sadarbību.

2002. gadā uz sadarbību tiecās 55% aptaujāto kompāniju un 45% bija pret apvienošanos un sadarbību.

Tāpat aptaujas dati liecina, ka vēlme sadarboties vai apvienoties ar citu kompāniju pārsvarā izteica auditorfirmas, kuru apgrozījumu ir mazāks par 30,000 LVL. 30% respondentu kā iemeslu viņu vēlmei sadarboties ar citiem min *lielākas tirgus daļas iekarošanu*. 60% šādā veidā grib *palielināt viņu piedāvāto pakalpojumu skaitu un uzlabot pakalpojumu kvalitāti*. Iegūtie rezultāti liecina par to, ka kompānijas ir apzinājušas pieredzes apmaiņas nepieciešamību un atzīst, ka citas firmas var būt ne tikai konkurenti, bet arī palīgi dažās jomās, par pašu galveno nosaucot piedāvāto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu.

Secinājumā ir jāatzīmē, ka audita tirgus attīstās. Ar katru gadu aug revīzijas tirgus apgrozījuma dinamika, pieaug klientu skaits revidentiem, aug arī piedāvāto pakalpojumu klāsts, izvēle un kvalitāte. Paredzams, ka augošā konkurence tirgū veicinās arvien augstāku auditoru kompetenci.